

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociației Institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

□□□□□□□□

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Legea Bancară și soarta băncilor românești din Ardeal și Banat. — Regi neincoronați. — Echilibru... — Rubrica petroliferă: Petrolul românesc și Petrolul din Irak.

Legea Bancară și soarta băncilor românești din Ardeal și Banat.

De Dr. Ioachim Toleiu, Cluj.

(Urmare).

ad c) Dacă preocuparea legiuitorului de a ocroti pe micii deponenți este justificată din motive de ordin social, măsura ce s'a luat de legiuitor în direcția aceasta este deplasată și va avea tocmai efectul contrar celui urmărit de legiuitor.

În adevăr soliditatea băncii asigură în măsură egală atât pe deponenții mici, cât și pe deponenții mari, și deci restricțiuni speciale prevăzute în vederea deponenților mici sunt de prisos.

Dimpotrivă micii deponenți s'au bucurat totdeauna chiar și fără dispozițiuni legale speciale de o protecțiune mai mare decât deponenții mari, puțându-și ridica depunerile în termen mai scurt și de obicei fără preaviz.

Dar nu este admisibil, ca sub pretextul ocrotirii micilor deponenți să nimicești un întreg sistem economic și financiar, din o jumătate de țară, făcând imposibile sau îngreunând în foarte mare

măsură atât depunerile mici, cât și depunerile mari.

Țăranul ardelean — dar chiar și intelectualul — este obicinuit să aibă asupra lui „libelul” care reprezintă și simbolizează hărnicia lui, și nu ușor se deprinde cu alte metode de fructificare a banului său.

Este deci adânc regretabil, pentru că nu există nici un interes real de stat, a năzui fie pe cale de lege, fie pe calea ocolită a măsurilor administrative luate de organul de control, de a constrânge populația din Ardeal să abandoneze sistemul său încercat și mai avansat, de dragul unui alt sistem mai înapoiat și mai primitiv.

Totuși tendința aceasta pare a se desprinde și din deciziunea nelegală dată de Consiliul Superior Bancar la 24 Octombrie 1934, pe care am analizat-o mai sus la Capitolul II sub p. 2.

În adevăr deciziunea menționată, dacă se va pune în aplicare, — va fi echivalentă cu desființarea întregului sistem de depuneri spre fructificare din Transilvania.

Hotărârea aceasta a Consiliului Superior Bancar nu numai că revoacă un drept acordat chiar prin textul categoric al legii bancare, și anume prin art. 61, dar prin refragarea din circulație a libelurilor la purtător și prin limitarea la cel mult 20.000 Lei a depunerilor pe librete nominative dar plătibile la purtător, devin de prisos toate restricțiunile (capital sô-

cial dublat, activitate de cel puțin 5 ani și limitarea depozitelor la de trei ori capitalul social plus rezervele), căci nu se poate admite să ceri îndeplinirea anumitor condițiuni în vederea practicării unor anumite operațiuni de bancă și apoi să revoci dreptul de a practica aceste operațiuni.

Cu un cuvânt prin hotărârea Consiliului Superior Bancar se abrogă indirect întreg articolul 35 din legea bancară, care formează cadrul legal al sistemului de depuneri din Ardeal.

Iată deci bancofobia îndreptată în special în contra băncilor din Transilvania, fobie ce a fost concretizată în articolele legii bancare și căreia prin practica organului suprem de control i se dă o interpretare și mai drastică, ce depășește chiar și intențiunile legiuitorului!

Cu toate acestea despre o reavoință în înțelesul păgubirei intenționate a Ardealului economic nu s'ar putea vorbi. O astfel de reavoință ar însemna o adevărată crimă națională, ceea ce firește nu se poate presupune și nici nu presupunem din partea unui guvern românesc, oricare ar fi.

Ofensiva pornită contra băncilor noastre din Ardeal și contra băncilor în genere este mai curând a se încadra în acea linie generală de orientare nouă spre politica etafistă sau spre „dirijarea” manifestațiunilor de ordin economic și financiar. Argumentele expuse de ministrul de finanțe la Senat pentru justificarea nouilor măsuri au o însemnătate secundară și de ordin teoretic.

Ori în politica de „dirijare” și de „concentrare” intră foarte bine și măsurile care au ca scop centralizarea și simplificarea întregului comerț de bancă, în vederea exercitării unei tutele reale și a unui control real și efectiv. Este mai simplist să controlezi 7—8 bănci, decât 153!

În definitiv deci prigonirea băncilor mici și mijlocii și în deosebi a băncilor din Ardeal este a se atribui mirajului acelor formule miraculoase care au fascinat pe oamenii de stat din multe țări străine și cărora nu au putut rezista nici cârmuitorii statului nostru.

Este vorba deci un experiment în stil mare ce se va face pe spinarea popo-

rului nostru răbduriu, și de eșecul căruia suntem absolut siguri.

Nu mai puțin adevărat este apoi, că o reformă bancară concepută și înfăptuită în acest fel nu este decât un preludiv al statificării comerțului de bancă.

*
*

Proporționalizarea depozitelor cu capitalul și rezervele băncii fiind menită să sporească lichiditatea băncii, în principiu este bine venită.

Proporția dintre depozite și mijloacele proprii constituie în teorie o ecuație, în sensul că lichiditatea crește în măsura în care cresc mijloacele proprii, adică capitalul plus rezervele.

Totuși trebuie să accentuăm, că importanța chestiunii este relativă și teoretică.

În realitățile economice eficacitatea acestei măsuri este în funcțiune de un întreg complex de factori economici, politici, sociali etc., care la o altă determină funcțiunea normală sau anormală a creditului.

În timpuri normale o bancă bine condusă și administrată poate să fie lichidă chiar și atunci când depozitele depășesc cu de 12—15 ori capitalul social și rezervele.

Acest adevăr l-au dovedit chiar și băncile din Ardeal, care deși au avut uneori prea mari depozite în raport cu mijloacele proprii (— totuși proporția de 5 milioane la 200 milioane, cum a afirmat fostul ministru de finanțe nu am putut-o verifica, —) numai din aceasta pricină nu a căzut nici o singură bancă din această provincie.

Dimpotrivă, în momente de panică când încrederea este sdruncinată, nu mai ajută nici valoarea mare a mijloacelor proprii, sau ajută prea puțin, astfel că chiar în ipoteza egalității depozitelor cu capitalul și rezervele banca nu ar putea face față asaltului deponenților, — doar nu se poate cere băncii să aibă în permanență în casierie suma totală a depozitelor, menirea firească a institutelor de credit fiind doar aceea de a canaliza spre factorii de producție numerarul acumulat.

O ieșire din acest impas nu ne poate garanta decât asigurarea depoziti-

telor, de către stat, ceea ce constituie în sine o problemă foarte delicată și este în strânsă legătură cu politica de etafizare. În lipsa unei astfel de soluțiuni toate prevederile legale pot să rămână iluzorii, și altă salvare nu există decât în măsurile *excepționale* obicinuite până acum și anume, pentru crize trecătoare: *moratoriile generale*, iar pentru criză de lungă durată: transformarea condițiilor contractuale în condițiuni mai avantajoase prin formula *conversiunii*, — dar bine înțeles prin conversiuni finanțate — căci numai aceasta se cheamă *conversiune!* — și nu prin expropriere de creanțe cum s'a făcut în țara noastră.

Dăzută în lumina acestor adevăruri, proporția dintre depozite și valoarea capitalului plus rezervele în vremuri normale poate să fie prea mică și atunci când ea este de unu la șapte, iar în vremuri de criză și de panică chiar și proporția de unu la trei prescrisă special pentru institutele noastre din Ardeal poate să fie insuficientă.

Dealtcum la stabilirea proporției de unu la șapte ca normă generală s'a avut în vedere situația normală a băncilor mari din Capitală, unde — după mărturisirea chiar a autoilor legii bancare, — valoarea depozitelor rareori a depășit de șapte ori capitalul social plus rezervele.

Din această împrejurare în aparență fără importanță putem trage concluziunea firească, că *la întocmirea legii pentru reglementarea comerțului de bancă s'au menajat mai înainte de toate interesele marilor bănci din Capitală cari, au și elaborat toate anteproiectele și proiectele acestei legi.*

C.) Restricțiuni de ordin tranzitoriu.

Rostul măsurilor tranzitorii. — Întregirea capitalului social scăzut la jumătate în urma pierderilor suferite. — Termenul de tranziție pentru adaptarea băncilor existente la condițiile legii bancare, — și valoarea acestui termen. — Noul restricțiuni. — Întregirea capitalului social la minimumul prevăzut de lege. — Proporționarea depozitelor și angajamentelor. — Adaptarea băncilor la celelalte condițiuni ale legii. — Enumerarea măsurilor tranzitorii ce intră în termenul tranzitoriu de 5 ani. — Despre fuziuni și lichidări.

Rostul măsurilor cuprinse în Titlul V. „Dispozițiuni finale, penale și tranzitorii“ din legea bancară este acela de a

înlesni o trecere lentă, fără sgudui și fără sacrificii dela starea excepțională de azi la situația normală, dela regimul haotic al diferitelor coduri neunificate la noul regim bancar creat prin legea bancară.

Ori prin nouile sarcini și restricțiuni impuse băncilor existente dispozițiunile finale și „tranzitorii“ din legea bancară departe de a corespunde rostului lor firese, ele mai curând vor constitui o serioasă piedecă în procesul de tranziție și de normalizare.

* * *

Restricțiunile și îngrădirile cuprinse în aceste dispozițiuni „tranzitorii“ se referă a) la întregirea capitalului social scăzut la jumătate în urma pierderilor suferite, b) la întregirea capitalului social la minimumul prevăzut de lege, la proporționarea depozitelor și angajamentelor și la adaptarea băncilor la celelalte condițiuni ale legii bancare, c) la fuziuni și d) la lichidări.

a) Întregirea capitalului social scăzut la jumătate în urma pierderilor suferite.

Art. 54 din legea bancară prevede următoarele:

„Dacă, din cauza pierderilor suferite, capitalul social al unei bănci a scăzut la jumătate din valoarea capitalului statutar sau la jumătate din valoarea capitalului necesar prevăzut de art. 11, 12 și 35 din prezenta lege, când cel statutar nu a fost mai mare, administratorii, iar în caz de omisiune din partea lor, consiliul de cenzori, sunt datori a convoca în maximum de 2 luni dela această constatare adunarea generală extraordinară a asociaților spre a decide asupra reîntregirii capitalului social“.

„Dacă adunarea generală nu va fi convocată de aceste organe, convocarea se va face de urgență în urma unei ceretări prealabile de către Consiliul Superior Bancar“.

„Dacă adunarea generală nu decide completarea capitalului social sau lichidarea societății, sau dacă în termen de 3 luni dela data întrunirii adunării generale a asociaților completarea capitalului social nu este realizată, Consiliul Superior Bancar va reface autorizațiunea pu-

tând decide și lichidarea societății bancare“.

„Aceleași norme se vor putea aplica și societăților în nume colectiv, în comandită sau cu răspundere limitată, când adunarea asociaților va putea fi convocată de oricare dintre asociați“.

Cuprinsul rezumativ al articolului 54 reprodus mai sus este acela, că legea bancară, în opoziție cu codurile de comerț în vigoare, nu mai admite limitarea capitalului social la suma rămasă atunci când aceasta în urma pierderilor suferite a ajuns la jumătatea capitalului social statutar, sau la jumătatea capitalului social minimal prevăzut de art. 11, 12 și 35, — ci în acest caz banca este obligată sau să întregască capitalul la limita statutară respectiv legală, sau să lichideze.

Mai întâi o observațiune care privește economia legii: Dispozițiunile dela art. 54 reglementează funcționarea normală a întreprinderilor de bancă, ele sunt destinate pentru timpuri normale și deci nu înțelegem rațiunea pentru care acest articol a fost plasat printre „dispozițiunile finale și tranzitorii“, pe când locul lui era mai curând în capitolul referitor la „administrarea băncilor“.

Dar în afară de acest neajuns de tehnică legislativă art. 54 mai este susceptibil de numeroase alte obiecțiuni de ordin substanțial.

În primul rând nu este lămurită chestiunea dacă art. 54 intră în vigoare imediat sau dacă termenul de tranziție de 5 ani este a se aplica și acestor dispozițiuni?

Această chestiune prezintă o deosebită importanță în special din cauza situației dificile în care au ajuns băncile deoparte prin efectele dezastruoase ale crizei generale economice și pe de altă parte prin efectele legilor de asanare a datorțiilor, care au măcinat nu numai rezervele, dar uneori au atins chiar și capitalul social.

Firește că dacă art. 54 se aplică imediat, atunci se vor năruși chiar și cele mai solide întreprinderi de bancă în cel mai scurt timp.

Jurisconsulții referenți la Banca Națională în lucrarea lor¹¹⁾ sunt de părere că:

¹¹⁾ Tomoroveanu, Preujesiu etc. Comentariul legii bancare, op citat p. 239.

„Aplicarea dispozițiunilor acestui articol are loc *imediat* după promulgarea legii, întrucât ea nu comportă nici o dificultate (?) și nici *nu presupune modificarea structurii* întreprinderii pentru a face necesară scurgerea termenului tranzitoriu“.

Din declarațiile interpretative ale ministrului de finanțe nu putem trage concluziuni peremptorii în această privință, pentru că aceste declarații sunt lipsite de claritate și precizie și vădese mai degrabă nehotărârea și inconsecvența autorului legii, — precum acest lucru regretabil l'am arătat și în legătură cu alte dispozițiuni ale legii bancare.

În adevăr la cererea adresată la Senat ministrului de finanțe de către senatorul *Pantelimon Sinadino* de a preciza cel puțin prin regulament, care din articolele legii pot fi aplicate *imediat*, dl *Victor Slăvescu* a răspuns:

„Vă închipuiți *Dv.* că fac o lege care poate să nu fie pusă în aplicare *imediat*? Numai în ceea ce privește sporirea capitalului și proporția între depozite și capital, se acordă o epocă de cinci ani. În colo totul intră acum în vigoare“.

Iar în debaterile dela Cameră la întrebarea pusă de deputatul *Fritz Connerth* în legătură cu sporirea capitalului social și cu cauțiunea ce trebuie să fie depusă de membrii Consiliului de administrație, același ministru de finanțe și părinte al legii bancare a răspuns următoarele:

„Domnule deputat *Connerth*, dispozițiunile privitoare la raportul dintre capital și depunerile spre fructificare, precum și acele *dispozițiuni*, care în general necesită un efort de ordin financiar mai mare, evident că nu vor fi puse în aplicare. Dar de exemplu acea dispozițiune strictă, de bună gospodărie, prin care se obligă membrii din Consiliile de administrație să-și mărească garanțiile la sume mai mari, așa încât să inspire mai multă încredere, nu văd de ce nu vor fi aplicate, nu văd nici un fel de împiedecare pentru aplicarea lor, dacă nu acum, cel puțin în scurt timp“.

Prin urmare este evidentă atât contradicția dintre cele două declarații, una făcută la Senat și alta la Cameră, precum este manifestată și nehotărârea ministrului

de finanțe în o chestiune de o așa de mare importanță, ca aceasta.

Căci în adevăr ce înseamnă oare acel efort de ordin financiar „mai mare” și acel „scurt timp”? Se poate oare opera într-o lege pozitivă, care trebuie să dea indicațiuni și cadre de aplicațiune precise, bine delimitate, cu astfel de termeni vagi și nesiguri?!

Pentru imediata punere în aplicare a art. 54 ar putea fi invocată considerațiunea, că dispozițiunile tranzitorii, care prevăd un anumit minimum de capital social, precum acele care impun o anumită proporție între capital și depozitele spre fructificare, ținese în genere *transformarea structurală și funcțională* a întreprinderii de bancă în vederea menținerii unui mai mic număr de bănci din cele existente, pe când art. 54 dimpotrivă ținde la *conservarea structurii statutare sau legale* a acelor societăți existente la promulgarea legii, care cel puțin formal dispun de capitalul minimal prevăzut de lege, dar care în cursul funcțiunii și în urma pierderilor suferite au ieșit din condițiunile legii.

Cu toate acestea noi înclinăm spre părerea că *art. 54 nu poate fi pus în aplicare imediat, ci termenul de tranziție de 5 ani prevăzut în art. 61 și 62 se referă și la art. 54.*

În sprijinul acestui punct de vedere se pot aduce argumente mai serioase și mai concludente.

În sensul *art. 73 din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane*:

„Toate persoanele fizice sau societățile comerciale, obligate prin lege la ținerea registrelor și care ar fi suferit prin aplicarea acestei legi reduceri ale creanțelor lor, vor fi în drept să contabilizeze aceste reduceri *într'un conf special* și să le amortizeze, fără ca sumele destinate acestui amortisment să fie supuse la impozitele aferente”.

S'ar putea eventual ridica obiecțiunea, că prin art. 63 din legea bancară, care prevede că „toate dispozițiunile contrarii acestei legi se abrogă” s'a abrogat și art. 73 din legea conversiunii, ca fiind anterior legii bancare.

Dispozițiunile art. 73 din legea conversiunii nu pot fi însă considerate contrarii legii bancare în ceea ce privește întregirea capitalului social scăzut la ju-

mătate în urma pierderilor, pentru că art. 73 din legea conversiunii precizează pur și simplu *modul de calculare și contabilizare* a pierderilor și prin urmare, dacă pierderile suferite au atins capitalul social până la jumătatea din valoarea statutară sau legală, *capitalul contabilizește totuși există și anume există în „conf special”*.

(Da urma).

Regi neîncoronaji.

În viața economică, de multe-ori aceleași împrejurări produc aceleași fenomene, chiar și în regiuni cari sunt departe unele de altele cu mii de kilometri. Lumea economică, cu toate piedecile ce le impun diferitele granițe, ținde totuși spre o unificare. Deocamdată hotarele diferitelor țări opun o rezistență acestei unificări, căci ideea unificării economice nu a putut încă să se ridice peste ideea unității naționale. În Europa de mijloc luptele pentru unificarea națională, începute pe la mijlocul veacului trecut, au avut de rezultat crearea multor state naționale. Evoluția aceasta pare a se fi terminat, ca rezultat al ultimului mare războiu. Idealul național al diferitelor popoare din Europa fiind împlinit, ele au căutat să se cristalizeze și în unități independente economice (autarhia). Tendința aceasta a adus cu sine vrând-nevrând luptele economice, cari determină azi viața popoarelor. În luptele acestea natural că aurul joacă un rol covârșitor, fiindcă a fost adoptat ca bază a diferitelor sisteme monetare și implicit a organizațiilor noastre economice, încă de multe secole. Lumea s'a obișnuit, mai cu seamă sub influența izraelită, să vadă în aur un capital, nu un mijloc de schimb al bunurilor. Aurul a devenit cu timpul sinonim cu avere, și s'a început o luptă înverșunată pentru acapararea lui. Și cum în toată lumea averea înseamnă vază și putere, unele persoane cu talent și inspirațiuni norocoase, au reușit prin speculațiunile lor, să dirijeze viața economică după placul lor. S'au ridicat astfel adevărate dinastii plutocratice în toate continentele globului. Căci în sistemul nostru economic actual, banul și puterea sunt gemeni nedespărțiți. Cu toate că dinastiile domnitoare își trag originea din vechi antecesorii, cari cu forța armelor au acaparat pe vremuri puterea, totuși punându-se țările lor, în măsura propășirii civilizațiunii, tot mai mult pe baze economice ordonate, brațul armat nu a mai fost suficient ca singur să susțină puterea lor în față și față de dușmani străini. Ei au trebuit vrând-nevrând să se coboare de pe pedestalul demnității lor mândre, și să ceară „sprijinul financiar,” de multe-ori, al evreului bogat de prin „ghetto”-urile orașelor. Astfel a început de pildă ascenziunea casei Roth-

schild, pe la mijlocul secolului al 18-lea, casă mondială, care are azi numai în Franța o avere evaluată la circa 10 miliarde franci francezi. Strămoșul casei, Mayer Arușel Rothschild din Frankfurt am Main, începu afacerile sale în stil mare, împrumutând pe Wilhelm al IV-lea, principe de Hessen.

În Lumea Nouă a tulburat mult opinia publică dinastia Morgan, Iohn Pierrepont-Morgan jun., nu s'a sfiit să sacrifice pentru interesele sale personale și ale aliaților săi, de mulțori chiar și interesele statului, provocând crize economice de mare anvergură cum voia și unde voia.

Desvoltarea modernă a economiei naționale în țările din Asia, a produs acelaș fenomen de concentrare a marilor averi într'o singură mână. Fiind noi departe de China și Japonia, și neavând interese comune, evenimentele economice de acolo, mai cu seamă pe noi românii, nu ne interesează mult. Totuși, pășirea pe teren a Japoniei, nu numai ca forță armată, ci și ca forță economică uriașe, în ultimii ani, au atras asupra acestei țări atențiunea întregii Europe.

În conflictul cu China pentru Mancuriia, a fost amintit și numele marelui financiar japonez Mițui. Dinastia plutocrată Mițui, joacă în Extremul Orient acelaș rol, ca dinastia Morgan în America. O descriere scurtă a ascensiunii casei Mițui, ne dă prilejul să cunoaștem aspecte interesante din evoluția economică a Japoniei. Am citit în zilele acestea prin ziare despre un acord militar între Japonia și Polonia. Credem că nu va fi de prisos să aruncăm o privire trecătoare în viața economică-socială a eventualei noastre aliata de mâine. Vom vedea că viața economică de acolo este supusă aceleiași evoluții ca la noi, diferența fiind numai în coloritul local. Vom afla însă totdeodată și motivul pentru care japonezul să poate adapta așa de ușor felului de a vedea și civilizației noastre europene.

Secretul constă în faptul, că mentalitatea japoneză ce privește dispozițiunea pentru progresul economic și social, nu este de fel străină de mentalitatea noastră.

Dacă strămoșul lui Pierrepont-Morgan, a fost în evul mediu un cavalier brigand din Normandia, nu este mai puțin cert, că strămoșul lui Mițui, un anumit prinț Takagasu, a fost un despot nu mai puțin sângeros în provincia Echigo, la începutul secolului al 16-lea. Dar mai interesant este, că în familia Mițui elementul matric al ascensiunii la început nu a fost linia bărbătească, ci cea femeiască. Strămoașa familiei se numea Șuho și s'a măritat la etatea de 13 ani după Tokube Mițui, un strănepot al Prințului Takagasu, la anul 1602. Din căsătoria aceasta se născură 15 copii, dintre care Hachirobe era cel mai talentat. La insistența soției sale Tokube înființă o casă de amanat, iar ea făcea comerț cu „sake” (rachiu de orez) și vinuri. Bodega ei purta firma de reclamă: „bodega la Prințul de

Echigo”. Vedem deci că la acea epocă femeile în Japonia erau destul de emancipate, și vederile destul de democratice, pentruca o persoană cu rudenii princiare să nu fie blamată pentru un comerț așa de comun, ca băuturile alcoolice. La etatea de 14 ani Hachirobé fu trimis de mamă-sa la Yeddo (Tokio de azi) ca să se perfecționeze în comerț. La etatea de 28 ani să întoarse iarăși la mamă-sa care îi predă afacerea de amanet. Hachirobe s'a devotat până la etatea de 52 ani desvoltării afacerii sale, așa încât în timpul acesta deschise filiale și întemeiă alte întreprinderi în Kioto, Osaka și Yeddo. În curând firma Mițui deveni o forță în comerț. Hachirobé a fost primul care a introdus în Japonia sistemul de plată în numărar. Până atunci prăvăliile purtau conturi despre clientela lor, și achitarea contului să făcea semestrial, sau la sfârșitul anului. Probabil că pentru afacerile sale extinse îi trebuia mult numărar, de aceia în prăvăliile sale să puteau ceti afișe ca: „la plată în numărar acordăm rabat” („ghenkin kakene nași”). În timpul acesta numai centrala din Yeddo număra circa 1000 de angajați. La anul 1687 a fost numit furnizor al curții imperiale. La epoca aceasta el trecu și în domeniul bancar, și înființă sucursale în orașele mai importante din țară. Guvernul făcea plățile pe vremea aceea atât funcționarilor, cât și furnizorilor în numărar, și spre scopul acesta trimitea cu comisionari lăzile cu bani în diferitele centre. Manipulațiunea aceasta natural că era foarte greoaie, și Hachirobé propuse guvernului ca plățile să se facă prin băncile sale contra unui mic comision. Guvernul depunea sumele necesare la centrala sa din Yeddo, iar el făcea plățile cu cecuri trase asupra sucursalelor sale. După cum vedem, un procedeu foarte modern. În felul acesta aduse servicii enorme statului și câștigă încrederea deplină a suveranului, care îl numi bancher de curte. Întocmai cum Mayer Arușel Rothschild fu numit bancher de curte al prințului Wilhelm de Hessen, între împrejurări aproape identice.

În chipul acesta Hachirobé să amestecă tot mai mult în treburile financiare ale statului, mai cu seamă că împăratului îi trebuiau multe parale în răsboaiele sale cu feudații răsvrătiți. Același fenomen, ca în luptele regilor Franței sau ai împăraților Germaniei cu principii feudali, pentru întărirea și estinderea puterii regale respective imperiale, și concomitent pentru unificarea națională, baza imperiilor moderne naționale.

Dar Hachirobé nu a fost numai un financiar genial, ci și un tehnician și un sociolog chiar modern. El a introdus în afacerile sale contabilitatea dublă. Nu știm dacă aceasta a fost invenția lui, sau era cunoscută în Japonia încă mai înainte de el. Drept că în Europa contabilitatea dublă a fost inventată deja la anul 1492 de călugărul venețian Lucas Pacciolo, dar pe vremea aceia traficul între Extremul Orient și Europa era inexistent, așa că trebuie să presupunem,

că aceleași necesități au produs și în cazul acesta aceiași invenție, ca și la cecuri.

Hachirobé a mai înființat casse de asigurări pentru bătrânețe și caz de boală. Aceasta denotă un simț înalt social, într'o epocă când în multe state din Europa poporul trăia în iobăgie și nici urmă nu era de instituții sociale azi așa de importante. De altă parte devine explicabilă adaptarea așa de ușoară a japonezilor la mentalitatea europeană, căci germele democrației moderne era plantat în spiritul japonez încă cu secole înaintea noastră...

Azi casa Mițui este un stat în stat. Intocmai cum interesele casei Morgan în plantațiunile din Cuba au provocat războiul americano-spaniol din anul 1898, tot așa în zilele noastre casa Mițui a provocat intervenția militară a Japoniei în Manciuria. La conțernul Morgan a fost motivul producția de zahăr și cafea, iar la conțernul Mițui minele de fier și de cărbuni. Industria metalurgică și de armamente care este concentrată în mâinile lui Mițui, are nevoie de mine de fier și de cărbuni pe cari în țara sa nu le poate găsi. Japonia e săracă în minereuri, de aceea, pentruca să-și poată desvolta industria de războiu și șantierelor navale, a trebuit să cucerească Manciuria, care este bogată în tot felul de minerale și în care casa Mițui a investit capitaluri enorme. Interesele statului și ale firmei Mițui sunt identice, de aceea conțernului lui Mițui nu i-a fost greu să determine intervenția statului în Manciuria. De altfel și în Europa și în America magnații banului operează după același tipic. Interesul lor este ca națiunile să nu se bucure mult timp de pace între ele, și de aceea ei sunt azi piedeca cea mai mare, care stă în calea unificării regiunilor economice diferite, în mari blocuri unitare, în cari schimbul mărfurilor să se poată face cu un minim de fricțiune valutară.

Progresul civilizației are pe lângă părți luminoase, tot atâtea părți întunecoase. Dacă ne-am oprit mai mult la magnatul banului din Japonia, a fost ca să arătăm, că civilizația împreună cu progresul, a transplantat și acolo ecrescențele nesănătoase ale sistemului nostru economic actual, care să va putea remedia numai prin abolirea aurului ca măsurător de valori.

E. V.

Echilibru...

O seamă de personalități a lucrat asidu ca totdeauna în această epocă, la echilibrarea bugetului. Problemă dominatoare firește, în angrenajul unui stat și decisivă în ce privește capacitatea unui guvern. Imposibilitatea în care s'ar găsi un Ministru de finanțe de a alcătui bugetul, ar însemna un certificat de slabă capacitate care ar aduce cu sine grave consecințe.

E veche această poveste a trudei financiare în pragul unui nou exercițiu bugetar, veche, de când criza zice-se ne-a scuturat adânc din somnolența în care ne-am complăcut atâtea vreme. În felul cum se prezintă astăzi lucrurile, grija bugetară tinde să acapareze toată puterea de creație a unui guvern. Căci desechilibrul financiar nu ne amenință numai la începuturile exercițiilor, ci el ne ține sub teroare tot anul calendaristic, financiar sau cum vor mai isbuti să boteze această diviziune a timpului, făuritorii de legi. Așa fiind, singură această grijă materialistă ține la noi lumea sub tensiune, provocând permanent și în continuu o enervare bolnăvicioasă în toate straturile sociale.

Fără îndoială că echilibrul financiar, constituie o problemă capitală în organizația unui stat. Dar este aceasta grije unica, singura, asupra căreia lumea să se oprească cu răsuflarea sugrumată? Ce să răspundem la aceasta întrebare de o actualitate fără pereche, fără grija de a fi desminții de orice teoretician improvizat în mintea căruia cifra materială, a căpătat o valoare absolută? Nouă ne pare că problema bugetară nu constituie echilibrul fundamental al situației din această țară. Din contră, echilibrul financiar se reazemă pe o mulțime de așezări solide a căror importanță a scăpat lumii noastre conducătoare cu desăvârșire. S'a accentuat de atâtea ori că criza economică, nu e decât un aspect al crizei morale al societății actuale. Oricât de veche ar fi această constatare, ea nu încetează de a fi de o perfectă noutate. Echilibrul financiar este un punct terminus al unei importante sumățiuni de echilibrare, al căror rol de neînlocuit, lumea l-a neglijat cu desăvârșire.

Echilibru? Ca noțiune acest cuvânt exprimă cea mai ideală situație cunoscută de Mecanică. Ecuații și teorii întregi, ca produs al unor frământări cerebrale, au căutat să definească totdeauna condițiunile acestei așezări. Iar serii de gânditori, între cari cultura românească l-a înregistrat pe Haret, au găsit că pot valorifica aceste condițiuni și în domeniul mișcării sociale. Descoperirea lor s'a dovedit a fi exactă.

Am avut noi un echilibru pronunțat în viața noastră de stat dela Marea unire încoace? E regretabil, dar trebuie să o spunem cu curaj, această situațiune a fost la noi absentă cu desăvârșire. N'am avut echilibru în pretenții, n'am avut echilibru în gospodării, n'am avut echilibru în economie și ceace e mai grav, n'am avut echilibru în cultură. Școala n'a fost școală decât cu numele, iar cultura, o falsificare oribilă în raport cu valoarea ei intrinsecă. Valuri de tipi anosti și fără personalitate bazați pe legături de cuscrenie au invadat posturile de conducere, ocolind calea ierarhiei și a spiritualității, pentruca de acolo să-și scuture vanitatea și să-și arate fumurile în toată a lor deșertăciune. Și administrația și școala și toată viața publică infectată fiind de această odioasă men-

talitate au pierdut condițiunile de echilibru și s'au sgu-
duit din temelii, transformându-se în așezări capri-
cioase și pline de convulsii, întocmai ca insulele
bântuite de cutremure. Dela acest dezechilibru, la cel
financiar, nu e decât o directă punte de legătură. De
aceea ne explicăm truda enormă, consumatoare de
energie, pentru a da o înfățișare prudentă unor cifre
bugetare. Osteneala merită toată considerațiunea. Re-
zultatul țintit însă prin cifre, va fi greu de ajuns. De
ce? Pentru că echilibrul financiar și economic se ba-
zează pe morală nesdruncinată. Unul fără celalalt nu
se poate concepe.

Ing. GH. BRÂNDUȘ.

Rubrica petroliferă.

Petrolul românesc și Petrolul din Irak.

Numeroasele articole apărute în tot cursul anului
trecut, atât în presa zilnică, cât și în cea periodică și
de specialitate asupra concurenței ce o va face pe-
trolul din Irak celui românesc de îndată ce conducta
Hevita-Haifa va fi terminată, au arătat îndeajuns inte-
resul pe care toate cercurile românești poartă marilor
chestiuni economice naționale și de viitor al petrolului
românesc.

Expunerea întregii chestiuni, atât cât locul acesta
îl permite, cred că va interesa și cercurile cetitorilor
noștri, deoarece problema petrolului românesc trebuie
să pasioneze toate cercurile economice ale țării, chiar
și pe cele mai îndepărtate de industria și comerțul
petrolului.

Petrolul în Mesopotamia a fost cunoscut încă din
timpurile biblice, și se știa dela începutul secolului
nostru, că subsolul Mesopotamiei și teritoriilor mărgi-
nașe conțin acest lichid în cantități suficiente pentru
o exploatare comercială rentabilă. Totuși deabia de
vreo câteva decenii s'a îndreptat interesul financiarilor
și a diplomaților în spre acest lichid negru, care re-
prezintă azi „Sângele economiei moderne.“ Până la
războiul mondial numai foarte puțin clari văzători au
recunoscut importanța pe care o va avea petrolul și
economia de politică internațională a globului nostru;
războiul mondial a demonstrat că nu există economie
de pace și mai puțin economie de războiu fără petrol,
căci epoca de după războiu a devenit epoca luptelor
surde, duse în dosul ușilor capitonate, pentru asigu-
rarea surselor de petrol.

Istoria petrolului din Irak este însăși istoria poli-
ticeii internaționale de petrol.

Prima concesie de exploatare a petrolului din
Mesopotamia a fost dată unui grup german (Deutsche
Bank) chiar de sultanul roșu care văzând interesul ce
se poartă pentru petrol s'a grăbit să declare zăcămintele
„bun particular a satului imperial“. Se știa că la
petrol, se câștigă bani frumoși, căci s'a avut în față
exemplele magnaților de petrol din Statele Unite și a
fraților Nobel din Rusia, dar valoarea și importanța
lui politică nu o vedeau decât foarte puțin.

Și în cazul petrolului, ca și în toate problemele mari
economice și politice de două secole încoace, a fost
meritul politiceii britanice să prevadă cu decenii înainte
mersul lucrurilor, atunci când alte popoare găseau
toate ridicule și ciudate, în tot cazul însă neexplica-
bile anumite fapte.

I-a fost dat Mării Britanii să aibă, ca în toate
momentele decisive a istoriei sale, oameni înzestrați
cari să recunoască din timp avantajele nenumărate pe
cari le reprezintă întrebuințarea petrolului, în special
în navigație, față de cărbune, avantaje tehnice care
se transformă în câștig, făcând mai eficace exploa-
tarea vaselor de comerț și activitatea celor de războiu.
Enumerarea acestor avantagii și tratarea lor mai pe
larg nu poate să aibă loc aci din cauza spațiului
restrâns.

Puterea mondială a Mării Britanii se bazează
pe comerțul și pe relațiunile sale economice susți-
nute de marina sa comercială, marină care la rândul
ei trebuie să fie protejată atât în pace, cât și în răs-
boiu de marina militară. Avantajile mari a întrebui-
nțării petrolului la vasele de războiu, au convins
ușor și repede cercurile răspunzătoare engleze să se
înlocuiască total cărbunele național englez, combustibil
a cărui cel mai mare producător din lume este An-
glia, prin combustibilul lichid, din care nici o pică-
tură nu se găsește pe teritoriul național. Deciziei ime-
diat i-au urmat fapte. Personalități marcante a vieții de
stat engleze, formând o comisie, au fost însărcinate:
„Să găsească petrolul; să arete, cum se poate înma-
gazina în condițiunile cele mai eftine; cum se poate
procura în mod regulat și la prețuri ieftine și în pace
și cu o siguranță absolută în războiu“. Aceste cu-
vinte lapidare însă de o greutate excepțională au pus
bazele politiceii mondiale a petrolului producând pu-
nerea în valoare — cu 22 ani în urmă — a bogatelor
zăcămintele din Irak.

PEVER.

(Va urma).